

سوال

آیا این درست است که نماز تراویح به جماعت بدعت است و در دوران پیامبر - صلی الله علیه وسلم - نبوده و عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - نخستین کسی است که آن را برگزار کرده است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

گفتن اینکه نماز تراویح بدعت است، حرف درستی نیست، بلکه درست این است که بپرسیم: آیا این از سنت‌های عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - است، زیرا در دوران پیامبر - صلی الله علیه وسلم - وجود نداشته و در دوران ایشان انجام شده، یا از سنت‌های پیامبر - صلی الله علیه وسلم - است؟!

برخی از مردم ادعا کرده‌اند که این کار از سنت‌های عمر - رضی الله عنه - است، و به این استدلال کرده‌اند که عمر بن الخطاب به ابی بن کعب و تمیم داری امر کرد تا برای مردم یازده رکعت نماز را امامت کنند، و شبی [در رمضان] از خانه بیرون آمد و دید مردم [در مسجد] نماز می‌خوانند، پس گفت: **چه نیک بدعتی است این** و گفته‌اند این نشان می‌دهد که چنین کاری سابقه نداشته.

اما این قول ضعیف است و قائلانش از آنچه در صحیحین و دیگر منابع روایت شده غفلت ورزیده‌اند که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - با اصحابش [در رمضان] نماز را به جماعت برگزار کرد و در شب سوم یا چهارم نماز نخواند و فرمود: **من ترسیدم که بر شما فرض شود** به روایت بخاری (۸۷۲) و در لفظ مسلم (۱۲۷۱) آمده است: **اما من ترسیدم که نماز شب بر شما فرض شود و توانایی آن را نیابید.**

بنابراین تراویح با سنت خود پیامبر - صلی الله علیه وسلم - ثابت است و پیامبر - صلی الله علیه وسلم - بیان داشتند که مانع از ادامه‌ی این نماز به جماعت، فرض شدن آن است نه اینکه مشروع نیست. این ترس با وفات پیامبر - صلی الله علیه وسلم - برطرف شده زیرا با وفات ایشان وحی منقطع شده و چیز دیگری فرض نخواهد شد. پس با زوال علت یعنی ترس از فرض شدن این نماز با انقطاع وحی، سنت بودن به آن باز می‌گردد. مراجعه نمایید به **الشرح الممتع** ابن عثمان (۷۸ / ۴).

و در صحیحین از عائشه - رضی الله عنها - نقل است که گفتند: پیامبر - صلی الله علیه وسلم - یک کار را با وجود آنکه

دوستش می‌داشت رها می‌کرد، از ترس آنکه مردم به آن عمل کنند و بر آن‌ها فرض شود» به روایت بخاری (الجمعة/ ۱۰۶۰) و مسلم (صلاة المسافرين/ ۱۱۷۴).

امام نووی - رحمه الله - می‌گوید: **و این بیانگر کمال دلسوزی ایشان - صلی الله علیه وسلم - و مهربانی‌شان در حق امتشان می‌باشد.**

بنابراین، گفتن اینکه نماز تراویح سنت پیامبر - صلی الله علیه وسلم - نیست، هیچ وجهی ندارد، بلکه این نماز یکی از سنت‌های پیامبر - صلی الله علیه وسلم - است که از بیم فرض شدن بر امت‌شان به آن ادامه ندادند و با وفات ایشان این بیم نیز دیگر وجود ندارد. ابوبکر صدیق - رضی الله عنه - نیز تنها دو سال خلافت کرد که در این مدت کوتاه به نبرد با مرتدان مشغول بودند و در هنگام خلافت عمر - رضی الله عنه - و آرام یافتن اوضاع، مسلمانان را همانطور که پیش‌تر به مدت کوتاهی پشت سر پیامبر - صلی الله علیه وسلم - نماز شب را به جماعت خوانده بودند برای خواندن نماز تراویح یکجا کرد. بنابراین همه‌ی کاری که عمر - رضی الله عنه - انجام داد صرفاً بازگشت به این سنت و احیای آن بود. و توفیق از سوی الله است.